

»KER ČE NE ZNAŠ SLOVENSKEGA JEZIKA, JE KOT DA NE BI BIL SLOVENEK« : VLOGA SLOVENSKEGA JEZIKA PRI OBLIKOVANJU ETNIČNE IDENTITETE PRI TRETJI IN ČETRTI GENERACIJI SLOVENSКИH POLITIČNIH EMIGRANTOV V ARGENTINI

Uroš Bonšek*

COBISS 1.02

IZVLEČEK

»Ker če ne znaš slovenskega jezika, je kot da ne bi bil Slovenec«: Vloga slovenskega jezika pri oblikovanju etnične identitete pri tretji in četrti generaciji slovenskih političnih emigrantov v Argentini

Potomci slovenskih političnih emigrantov (SPE) so že močno inkulturirani. Komunikacijska vloga slovenskega jezika – kljub homogeni zaprtosti SPE pred zunanjimi vplivi – močno slabi, saj se mladi slovensko pogovarjajo večinoma le še doma, vendar jezik ostaja močna prvina etnične identitete, saj jim predstavlja stik z domovino starih staršev in zavest, da njihova skupnost brez jezika ne bi preživela. Slovenski jezik pomeni potomcem SPE bistvo slovenstva v Argentini, kar potrjuje tudi raziskava, ki je bila opravljena med udeleženci sobotnih šol slovenskega jezika in udeleženci slovenskega maturitetnega tečaja v Buenos Airesu.

KLJUČNE BESEDE: SPE, identiteta, jezikovna identiteta, slovenščina, španščina

ABSTRACT

“Because if you can’t speak the Slovene language, it’s as if you weren’t Slovene”:

The role of the Slovene language in shaping the ethnic identity of the third and fourth generations of Slovene political emigrants in Argentina

Descendants of Slovene political emigrants (SPE) have been very much acculturated. Despite the SPE being a homogeneous group, closed for external influence, the communicative function of Slovene is highly neglected as the use of Slovene for the young is mostly limited to the family. Yet the language remains a strong element of their ethnic identity, representing to them the bond with the mother country of their parents. Furthermore, they are aware that their community depends on the survival of the language. For the SPE descendants, Slovene represents the essence of being Slovene in Argentina, which has been confirmed by the research, carried out among the pupils of Saturday Slovene language schools and the students of the Slovene matura course, both in Buenos Aires.

KEY WORDS: Slovene political emigration, identity, language identity, Slovene language, Spanish language

* Prof. slovenščine, diplomski študent slovenskega jezika, Badovinčeva 4, 3270 Laško, Slovenija.

0. UVOD

Namen besedila je pokazati odnos tretje in četrte generacije tretjega vala slovenskih političnih emigrantov (SPE) v Argentini do slovenskega jezika oziroma ugotoviti, kakšno vlogo ima slovenski jezik pri potomcih SPE pri oblikovanju njihove etnične identitete. Besedilo sestavlja več poglavij. Prvo poglavje prinaša zgodovinski oris izseljevanja Slovencev v Argentino s posebnim poudarkom na tretjem izseljenskim valu. Poglavje povzema po bogati zakladnici literature s tega področja in se posveča tudi slovenskemu kulturno-prosvetnemu delovanju in organizacijam v Argentini. Drugo poglavje na kratko opredeljuje razmerje jezika in identitete, definira pojme kot so identiteta, etnična identiteta, jezikovna identiteta, bilingvizem in skuša prikazati, kakšno vlogo ima jezik pri oblikovanju in ohranjanju etnične identitete pri potomcih slovenskih izseljencev.

Tretje poglavje prikazuje rezultate ankete¹ – in analizo rezultatov – ki je bila opravljena med potomci SPE, in sicer pri tistih, ki obiskujejo sobotne osnovnošolske tečaje in slovenski maturitetni tečaj, konec aprila 2006 v Buenos Airesu. Vse ugotovitve so podkrepjene s konkretnimi primeri iz anket, kjer ne manjka slikovitih odgovorov in komentarjev. V četrtem poglavju sledi sinteza rezultatov ankete, ki bo, upam, osvetlila še kakšno novo ugotovitev s področja proučevanja jezika in etnične identitete.

1. ZGODOVINA IZSELJEVANJA SLOVENCEV V ARGENTINO S POUDARKOM NA TRETJEM IZSELJENSKEM VALU

1.1 Prvi in drugi val

Večina Slovencev se je v Argentino izselila v treh valovih. Prvi val zajema čas ob koncu 19. stoletja, drugi od 1922 do 1929, tretji pa čas po drugi svetovni vojni, natančneje od 1947 do 1954. Prav prvi Slovenci v Argentini pa so bili jezuitski misionarji v 17. stoletju (Žigon 1998: 37). Slovenska diaspora² v Argentini je največja v Južni Ameriki. Literatura glede njihovega števila navaja različne ocene. Slovencev naj bi bilo v Argentini več kot 30 tisoč (Žigon 1998: 37).³ Živijo razseljeni po celi državi,

¹ Izbira ciljne skupine je bila v večji meri posledica najprej le želja, potem pa naključij, s katerimi mi je sploh uspelo dostaviti ankete med naše izseljence v Argentini. Na tem mestu se zahvaljujem Miriam Jereb Batagelj, ki se je preko poznanstev, kajti tudi sama je živela in delala v Buenos Airesu, dogovorila z učiteljicami slovenskega jezika v Buenos Airesu za posredovanje anket otrokom. Eden od razlogov, ki me je usmerjal k anketiranju tretje in četrte generacije SPE, pa je bil ugotoviti dejansko stanje slovenščine med že močno inkulturiranimi mladostniki, pri katerih naj bi imel slovenski jezik le še simbolno vlogo. Moj namen je bil dokazati nasprotno, in sicer, da znajo potomci povojnih izseljencev še vedno dobro tudi komunicirati v slovenskem jeziku.

² Diasporo razumemo kot segment ljudstva, ki živi izven domovine. To naj bi bili politični begunci, tuji priseljenci, etnične in rasne manjšine. (Skrbiš 2003: 10)

³ Viri govorijo o 25 do 30 tisoč Slovencev v Argentini že pred drugo svetovno vojno. (Žigon 1998: 37)

a vendar so se v večjih mestih oblikovale slovenske skupnosti. Največje so v Buenos Airesu, Mendozi, Barilochoh, Rosariu in Cordobi.

Prvi val je bil izrazito ekonomske narave, šlo je za izseljence, ki so bili del meddržavne pogodbe med Argentino in Avstrijo in so obetale kmetijsko in gospodarsko rast države. Med temi družinami je bilo tudi okoli 50 slovenskih. Kasneje niso navezali stikov z medvojnimi priseljenci in so se takoj inkulturirali (Kalc 1995: 34). Drugi val izseljencev predstavlja glavnino Slovencev v Argentini. V tem obdobju naj bi prišlo v Argentino med 25 in 30 tisoč Slovencev. Ta skupina se je začela v Argentini naseljevati že 1922, ko so fašisti v Italiji dobili oblast. Glavnina pride v Argentino med letoma 1926 in 1929, ko se političnim emigrantom pridružijo še ekonomski, ki so prišli zaradi svetovne gospodarske krize, ki je prizadela revne primorske kmete. Drugi val so večinoma sestavljali revni kmetje, ki so v Argentini takoj prijeli za slabo plačana dela v hladilnicah, opekarnah in na železnici, kljub temu pa so se kmalu našli in organizirali društveno življenje, slovensko šolo in tisk (Žigon 1998: 41; glej tudi Žigon 2001a).

1.2 Tretji val (SPE)

Leta 1945 so nasprotniki komunizma in kolaboracionisti zbežali iz Jugoslavije v Avstrijo in deloma v Italijo, nato pa leta 1947 naprej v Argentino, ZDA, Avstralijo in druge države. O natančnih številkah izseljencev v Argentino ne moremo govoriti. Irene Mislej govori o številki nekaj čez 18 tisoč ljudi, ki naj bi pobegnili iz Jugoslavije v avstrijsko taborišče v Vetrinju⁴ in nato naj bi jih 5200 emigriralo naprej v Argentino (1995: 18). Končna številka izseljencev tretjega vala v Argentino pa se giblje nekje okoli 6000 in 7000.⁵

Pri sami naselitvi SPE v Argentini je imel največ zaslug duhovnik msgn. Janez Hladnik, ki je dobil dovoljenje za preselitev pri takratnem argentinskem predsedniku Peronu. Od leta 1947 do 1950 (deloma še do 1954) se je v Argentini naselila skupina med 6000 in 7000 Slovencev, ki so naleteli na odprtost države, ki je potrebovala delovno silo. Peronova politika je bila v tistem času v zelo dobrih odnosih z cerkveno oblastjo in zato je bil prihod celih slovenskih družin (in ne samo zdravih, za delo sposobnih moških), ki so bile zgledno katoliške, nekako logičen.

Organiziranost SPE je zahvaljujoč nekaterim strogim principom zagotavljala visoko narodno ozaveščenost skupnosti. Izseljenci tretjega vala so bili, posebej do slovenske osamosvojitve leta 1991, dokaj zaprta, centralistično organizirana enota, znotraj katere veljajo oziroma so veljala nekatera stroga pravila. Marina Lukšič Hacin

⁴ Slovenci so se že v taboriščih v Avstriji oblikovali v enotno skupnost, ki se je začela vidno kulturno udeleževati in izobraževati. Pomemben podatek, ki ga je tu treba omeniti je, da je bilo v skupini 150 izobražencev in okoli 70 duhovnikov. (Žigon 1998: 52; 1996a: 71)

⁵ Viri navajajo različne številke. Skupaj naj bi v svet po drugi svetovni vojni zbežalo okoli med 20 000 in 30 000 Slovencev, od tega v Argentino 6000 (Lukšič Hacin 1995: 33; Žigon 1998: 52) oziroma do 7000 (Žigon 1996b: 216).

navaja tri dejavnike ohranjanja, kot sama pravi, geta slovenskih izseljencev. To so endogamija, vera in ideologija, ki sloni na mitu o obljubljeni deželi. Dodaja, da je kršitev ene izmed njih lahko pomenila izključitev iz skupnosti (1995: 183; glej še Žigon 1996: 222; 119; 2001a:112; 2001b: 118).

1.2.1 DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

Leta 1948 so se Slovenci tretjega vala organizirali v Društvo Slovencev. To se je kasneje, leta 1959, preimenovalo v Zedinjeno Slovenijo.⁶ Leta 1962 je Zedinjena Slovenija podpisala z ostalimi slovenskimi krajevnimi domovi dogovor o medsebojnem delovanju. Od 1998 je to krovna organizacija izseljencev tretjega vala, ki usklajuje delovanje več kot 25 društev in 7 domov v Buenos Airesu in okolici ter po enega v Mendozi in Barilocho. Centrala Zedinjene Slovenije je v Slovenski hiši v središču Buenos Airesa, kjer je tudi slovenska cerkev Marije Pomagaj (Žigon 1998: 53–54; 2001a: 76–77).

Kakor že rečeno, pod okriljem Zedinjene Slovenije poteka močna kulturna dejavnost. Prva prireditve (takrat še v organizaciji Društva Slovencev) je bila že 25. maja 1948, ko so praznovali 100-letnico boja za združeno Slovenijo. Leta 1948 je začel delovati tudi pevski zbor Gallus, ki je sicer samostojno in neodvisno društvo, vendar svojo tradicijo nadaljuje tudi v današnjem času in po 1991 so njegovi člani že večkrat obiskali Slovenijo. Vseskozi je bilo dejavno tudi gledališče. Gledališke skupine izvajajo dela izključno v slovenščini (Žigon 1998: 73). Ne smemo pa pozabiti folklornih skupin, ki nastopajo na vsaki kulturni prireditvi in nosijo slovenske narodne noše, in radijske oddaje *Slovenski kotichek*

1.2.2 SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA (SKA)

SKA je najpomembnejša kulturna organizacija izseljencev tretjega vala. Ustanovljena je bila 20. februarja 1954. Njen namen je bil pospeševati in posredovati kulturne stvaritve slovenskim izseljencem tretjega vala. Ob ustanovitvi je imela pet odsekov, in sicer filozofskega, leposlovnega, glasbenega, likovnoumetnostnega in gledališkega. Do spomladi 1999 je pri SKA izšlo 169 del. Eden od pobudnikov za nastanek je bil Ladislav Lenček, prvi predsednik pa Ruda Jurčec (Žigon 2001a: 98). Iz vrst SKA je prišel tudi Zorko Simčič, najvidnejši slovenski izseljenski pisatelj in prvi izseljenski literarni ustvarjalec, ki je dobil nagrado Prešernovega sklada.

1.2.3 ŠOLSTVO

Zaradi dobre organiziranosti šolstva v avstrijskih taboriščih je organizacija šolskih dejavnosti v Argentini hitro stekla. Zahvaljujoč mnogim izobražencem, so bile pokrite tudi potrebe po pedagoškem kadru. Duhovniki, ki so jim v Argentini brez zapletov pri-

⁶ Zedinjena Slovenija je bila ustanovljena 16. maja 1959, ko je R. Žitnik v sklopu pridobitve pravnega statusa Društva Slovencev predlagal ime Zedinjena Slovenija. (Žigon 2001a: 77)

znali njihovo izobrazbo, so leta 1949 začeli s veroukom, temu pa so se kmalu pridružili še poučevanje slovenščine, slovenske zgodovine in petja (Žigon 1998: 64). Skrb za tečaje, ki potekajo ob sobotnih dopoldnevih, je prevzela Zedinjena Slovenija. Slovenske osnovnošolske tečaje⁷ imajo danes v devetih slovenskih domovih, za slovensko srednje šolstvo pa je poskrbljeno v Buenos Airesu, kjer zadnja leta uporabljajo slovenske učbenike. Pouk poteka 5 let, konča pa se z zaključnim izletom v Slovenijo, kjer se dijaki udeležijo dvotedenskega tečaja slovenskega jezika na Poletni šoli v Ljubljani.

Leta 2004 so na Facultad de filosofía y letras v Buenos Airesu odprli tudi slovenski lektorat, trenutno ga vodi Mojca Jesenovec, kjer potekajo izbirni tečaji za začetnike, nadaljevalce in izpopolnjevalce. V prvem semestru poteka tudi seminar slovenske literature, v drugem pa seminar južnoslovanskih književnosti. (Jesenovec 2004: 188)

2. JEZIK IN ETNIČNA IDENTITETA⁸

Ko začnemo z razmišljanjem o prepletenosti jezika in identitete, moramo vedeti, da je jezik najpomembnejši element gradnje etničnega in eden od nujnih delov kulture (Padilla 1999: 115; Šabec 2002: 7) ali, da korelacija med jezikom in identiteto pomeni, da je zavedanje jezika kot temelja identitete zavedanje sebe kot pripadnika neke etnične skupine. Jezik lahko izraža več plasti pripadnosti, in sicer tako na lokalni, regionalni ravni, se pravi teritorialno, kot tudi na socialni in politični ravni. Južnič temu dodaja, da je lahko jezik edini razpoznaven znak etničnosti in vzdržuje razdaljo med komunikacijo in zavestjo, med družbo in posameznikom (1993: 281) in nadaljuje, da se etnije identificirajo oziroma definirajo z jezikom, ker sta imeni za jezik in etnijo dostikrat enaki (1983: 153).

Jezikovni otok, kar slovenščina v Argentini je, je vedno izpostavljen močnemu pritisku (Šabec 2002: 8) ali vsaj vplivanju večinskega jezika, v našem primeru španščine. Dilema, ki se postavlja govorcem znotraj jezikovnega otoka, je, kateri jezik izbrati. V našem primeru je situacija sicer malo drugačna, kajti v prejšnjem poglavju smo ugotovili, da je slovenska skupnost tretjega vala zelo zaprta, homogena skupnost, ki se ji uspeva dobro varovati pred zunanjimi (kulturnim, jezikovnim) vplivi, vendar se, posebej pri potomcih, ki so tudi glavna tema naše obravnave, pojavljajo dvomi glede uporabe primerne jezika, kar bodo pokazali rezultati ankete, ki jo bomo obravnavali v naslednjem poglavju, čeprav je SPE uspela skozi skoraj 60-letno časovno prizmo, z naklonjenostjo Peronove oblasti ter že z v predhodnem poglavju izpostavljenimi dejav-

⁷ Žigon navaja podatke iz leta 1996, ko je tečaje obiskovalo 550 učencev, učiteljev pa je bilo 105, leta 1999 je bilo na tečaju 560 učencev in 92 učiteljev, kar dokazuje konstanten obisk (2001a: 101). Srednješolski tečaj je istega leta obiskovalo 100 rednih dijakov in dva dopisna. (1998: 65)

⁸ Janez Kranjc pravi, da etnično identiteto definirajo trije pojmi, in sicer rasa (kar lahko razumemo, kot skupno poreklo), jezik in religija, ki jo postavlja za temelj etnične opredelitve, vendar omeni, da gre v tem primeru za veroizpoved in ne za prakticiranje običajev in dodaja, da so etnične skupine tiste, ki vzdužejo prepričanje o skupnem izvoru. (2002: 24)

niki, endogamijo, vero in protikomunistično ideologijo, obdržati znanje slovenskega jezika na zavidljivi ravni. (glej tudi Šabec 1995: 300–302)

Potomci izseljencev, kot tudi prva generacija, so izpostavljeni vplivom večinskega jezika. Ne glede, kam so se ljudje izseljevali, povsod do se srečevali z novim jezikom. Številčnejša strnjena naselitev SPE sta omogočila izseljencem ohranitev starega načina življenja in komuniciranje v slovenskem jeziku, zato se je večina pripadnikov prve generacije, Nada Šabec pravi, da so izseljenci nujno dvojezični⁹ (2001: 65), novega jezika naučila le toliko, kolikor ga je potrebovala za preživetje v novem okolju.

Vendar to ne velja za naslednje generacije. Žigon poudarja, da je druga generacija tretjega izseljenskega vala vzorčni primer funkcionalnega bilingvizma. Pravi, da je bila primarna socializacija pri vseh nesporno slovenska, medtem ko je bila sekundarna (šola, zunanje okolje) nekje med slovensko in špansko, ker je poleg španske osnovne šole, potekal še sobotni tečaj slovenskega jezika, vendar je bil prosti čas namenjen izključno slovenstvu (1996: 86–89). Za tretjo generacijo, ki je predmet naše obravnave, pa zgoraj naštetu ne velja več v celoti in občutek imamo, da tretja generacija ne zna več slovensko in da je zanjo slovenskost le še simbol, vendar upam, da bodo rezultati anket pokazali nasprotno, se pravi še vedno močno prisotnost slovenskega jezika tudi v vsakdanji komunikaciji vsaj v družinskem okolju. Dodati je treba tudi to, da ima jezik veliko vlogo v kontekstu multikulturalnosti, ker je pomemben pri oblikovanju identitete in identifikacije z lastno kulturo in kjer je (na narodnostno mešanih območjih) povezava med jezikom in etničnostjo večja (van Lier: V Gomezel Mikolič 1999/2000: 181), kar lahko prenesemo na našo glavno temo besedila.

Če strnemo razmišljanja o povezanosti med jezikom in etnično identiteto, lahko ugotovimo, da je povezava jasno definirana. Jezik je nujni del etnične identitete (ali kulture naroda) in je nekakšen pokazatelj etnične avtentičnosti. Posebej je jezik kot prvina identitete značilen za manjše etnične skupnosti, kot je tudi slovenska in kot smo že povedali, je pri Slovencih jezik glavna prvina etnične samobitnosti.

3. PREDSTAVITEV REZULTATOV ANKETE IN ANALIZA VPRAŠANJ

Analiza in predstavitev rezultatov ankete, ki je bila opravljena med tretjo generacijo SPE, je osrednja besedila. Anketa, ki vsebovala 22 vprašanj, je bila opravljena konec aprila 2006 v Buenos Airesu s pomočjo učiteljic slovenskega jezika v sobotnih šolah in na srednješolskem tečaju. Vsako od vprašanj bo predstavljeno v nadaljevanju poglavja. Predstavitev bo vsebovala konkretne rezultate in analizo rezultatov. Rezultati 17. in

⁹ Dvojezičnost kot bilingvizem razumemo kot mešanje dveh jezikov (jezikovnih variant), dveh kodov (Šabec 1995: 22). Jezika, koda sta v nasprotju z diglosijo, kjer imata dva jezika natančno definirano socialno funkcijo (Grosjean: 1982: 129), tu v socialno enakovrednem položaju. Mešanje je na ravni funkcijskosti, ne socialnosti. V našem primeru so Slovenci tretjega vala dvojezični že zato, ker so se naučili vsak nekaj španščine, ki so jo potrebovali za komuniciranje z zunanjim svetom, svetom zunaj skupnosti.

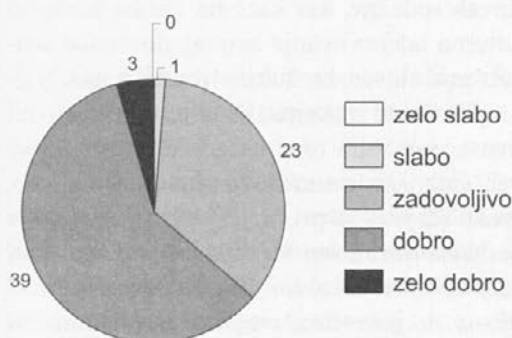
21. vprašanja bodo zaradi moje nerodnosti (vprašanji sta skoraj identični) predstavljeni skupaj pod vprašanjem 17.

3.1 Starost, spol, starši anketirancev

Kot že rečeno, je anketo rešilo 66 anketirancev. Njihova starost je bila med 12 in 14 let. Od tega je bilo 5 dvanajstletnikov, 33 trinajstletnikov in 28 štirinajstletnikov. Med anketiranci je bilo 39 (59 %) žensk in 27 (41 %) moških. 54 (82 %) anketirancev ima oba starša Slovenca, 9 jih ima enega od staršev Slovenca, 1 nima slovenskih staršev, 2 anketiranca na vprašanje nista odgovorila.

3.1 Kakšno je vaše znanje slovenščine?

Pri vprašanju, kjer so morali anketiranci ovrednotiti svoje znanje slovenskega jezika, so bili rezultati pričakovani, še posebej, če vemo, da večina anketirancev prihaja iz družin, kjer sta oba starša Slovenca. *Z zelo slabo* svojega znanja ni ocenil nihče in samo 1 anketiranec je svoje znanje ocenil s *slabo*. 23 vprašanih je svoje znanje ocenilo za

zadovoljivo, od teh jih 18 prihaja iz slovenskih družin.¹⁰ *Z dobro* je svoje znanje slovenskega jezika ocenilo največ, 39 (59 %) anketirancev. 32 jih prihaja iz slovenskih družin. *Z zelo dobro* so svoje znanje ocenili 3 anketiranci in vsi trije prihajajo iz slovenskih družin, kar lahko štejemo pri večini anketirancev za ključen dejavnik, ki kaže na njihovo znanje slovenskega jezika. Glej še graf 1.

Graf 1: Kakšno je Vaše znanje slovenščine?

3.2 Kje govorite slovensko?

Na vprašanje, kje govorijo slovensko, je največ anketirancev odgovorilo, da doma. Odgovor ne preseneča, če vemo, da večina prihaja iz slovenskih družin. Ravno nasprotno pa slovenščino pri pogovoru s prijatelji uporabljata samo 2 anketiranca in oba prihajata

¹⁰ S slovenska družina razumem tisto družino, kjer sta oba starša potomca slovenskih izseljencev, torej etnično slovensko družino oziroma endogamno družino.

iz slovenskih družin. Ob tem lahko sklepamo, da se slovenščina kot materni jezik v Argentini nagiba k funkciji družinskega jezika, se pravi, da postaja jezik, ki se ga govori doma, s starši, medtem ko se zunaj družinskega okolja uporablja večinski, drugi jezik (Vasić 1986: 10). Na slovenskih prireditvah govori slovensko 19 vprašanih. Pričakovali bi večje število, posebej, če vemo, da obstaja znotraj slovenskih domov in prireditev, ki jih organizirajo, nekakšna socialna kontrola, kjer si na primer kateri od političnih ali kulturnih voditeljev ne sme privoščiti španske besede (Žigon 1996: 88). Rezultat je podoben pri uporabi slovenščine v slovenskih domovih, ker so prireditve, kot že rečeno, večinoma organizirane s strani slovenskih domov. Največkrat pa anketiranci uporabljajo slovenščino pri pogovoru s sorodniki iz Slovenije. Odgovor je nekako logičen, povežemo ga lahko tudi s teorijo Nade Šabec, ki pravi, da na rabo slovenščine najbolj vpliva naslovnik (1995: 306), in sicer ko govoriš s Slovencem, se potrujiš govoriti slovensko.

3.3 Na kakšnih prireditvah, kjer deklamirate slovensko poezijo, požete slovenske pesmi, igrate slovenske gledališke predstave, sodelujete? Ali tam govorite slovensko in zakaj?

5 anketirancev na vprašanje ni odgovorilo, eden pa na prireditvah ne sodeluje. Ostalih 60 (91 %) na slovenskih prireditvah sodeluje, kar kaže na visoko kulturno osveščenost ljudi oziroma na močno kulturno udejstvovanje znotraj slovenske skupnosti, ki že od preselitve v Argentino ohranja slovensko kulturo in stik z njo. Največkrat sodelujejo na prireditvah, ki so organizirane v okviru sobotnih šol (pojejo ali deklamirajo slovenske pesmi, igrajo slovenske igre) ali v okviru Cerkve. Na prireditve hodijo tudi zato, da ne pozabijo na slovenščino, ker je tam slovenska družba in se v slovenski družbi spodobi govoriti slovensko (čeprav se pri prejšnjem vprašanju, kje govorite slovensko, tega ne vidi). Pravijo: *Govorim slovensko s tistimi osebami ki mi govorijo slovensko. Ampak nasplošno govorim slovensko, ker sem v slovenski družbi in tisti jezik se spodobi ali Tam (v domovih, op. p.) govorim slovensko s starši, osebami iz Slovenije, ker je spoštljivo in lepo. Nekateri pa govorijo slovensko, ker je treba: /.../ ja, govorimo slovensko, ker je pač treba, govorimo slovensko, ker moramo.*

3.4 Ali berete slovenske knjige, slovenske revije in poslušate radio v slovenščini? Zakaj?

8 anketirancev ne bere slovenskih knjig, ker ne razumejo zadosti in ker do slovenskih knjig težko pridejo. Raje berejo slovenske revije (6 od 8, ki ne berejo slovenskih knjig, tudi revij ne bere), ker se jim zdijo bolj zanimive kot argentinske. Berejo mladinsko revijo *Pil* in revije z versko vsebino (*Ognjišče*, *Božje stezice*), ki jih največkrat dobijo pri starih starših. Tudi radio največkrat poslušajo pri starih starših ali (nekateri) preko interneta: *Tudi poslušam radio v slovenščini po internetu, ker doma tako govo-*

rimo, in ker je zanimivo. Tisti, ki berejo slovenske knjige, jih berejo zato, ker se s tem uri v znanju slovenskega jezika: /.../ berem slovenske knjige, ker mi je zanimivo in mi pomaga govoriti slovensko...ali da lahko boljš govorim slovensko oziroma, ker jim tako pravijo starši ali stari starši, do katerih čutijo neizmerno spoštovanje.

3.5 Od česa je odvisno Vaše znanje slovenščine?

Pri vprašanju, od česa je odvisno njihovo znanje slovenščine (možnih je bilo več odgovorov), smo pričakovali največ odgovorov pod 1, in sicer od znanja staršev, posebej, če vemo, da se slovenski jezik največ govori doma in da tam dostikrat primarna socializacija poteka v slovenščini. 62 (93 %) anketirancev pravi, da je njihovo znanje slovenščine odvisno od znanja njihovih staršev. 18 jih meni, da je znanje slovenskega jezika odvisno tudi od stikov s Slovenijo in sorodniki. 17 (26 %) jih meni, da je znanje odvisno od interesa posameznika, medtem ko nihče ni obkrožil odgovora pod 3, ki opravičuje znanje jezika iz pogovora s prijatelji, kar še enkrat kaže na to, da se otroci med seboj pogovarjajo špansko in jezik dejansko uporabljajo največkrat le doma, čeprav jih je pri vprašanju o sodelovanju na prireditvah kar nekaj povedalo, da sodelujejo tudi zato, da se lahko pogovarjajo slovensko.

3.6 Ali hodite v sobotno šolo slovenskega jezika ali mogoče v slovenski maturitetni program in zakaj?

Eden od anketirancev ni odgovoril, 7 (11 %) jih obiskuje srednješolski tečaj ravnatelja Marka Bajuka, ostalih 58 (88 %) pa sobotni osnovnošolski tečaj. V tečaju slovenskega jezika jih kar nekaj hodi zaradi spodbude staršev: *V glavnem hodim zato, ker moji starši mi rečejo, da moram iti*, drugi pa zaradi slovenske družbe, prijateljev ter zaradi »prirojenega« spoštovanja do slovenskega jezika.

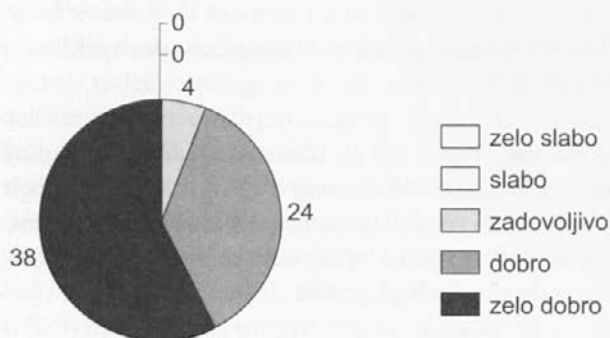
3.7 Ali se boste tudi v prihodnosti učili slovensko in zakaj?

5 anketirancev se v prihodnosti slovensko ne namerava več učiti oziroma bodo nehali z učenjem po srednji šoli. Še 5 anketirancev se bo slovensko učilo samo zato, ker bi rado na koncu srednješolskega tečaja na nagradni izlet v Slovenijo: *Ja, zato ker sem začel srednješolski tečaj in bom moral se učiti, da lahko grem v Slovenijo. 7 anketirancev o prihodnosti učenja slovenščine še nima jasno načrtanih ciljev. Ostalih 49 (74 %) se bo slovenščino še učilo, ker je to del njihove kulture: Ja, zato ker hočem ohranjati slovensko kulturo, jezik ..., ker slovenščino spoštujejo ali (4 anketirance) bi radi slovenščino v prihodnosti sami poučevali: /.../ tako da bom lahko učila drugim in da se jezik ne bi izgubil. Ena od anketirank pa bi rada šla študirat v Slovenijo in se bo*

zato še učila slovensko. Odgovori kažejo na visoko stopnjo spoštovanja slovenskega jezika, čeprav nekateri hodijo k uram slovenščine le zato, ker hočejo na končni izlet v Slovenijo, in se kasneje jezika ne bodo več učili, kar sicer ni slabo za slovensko kulturo v Argentini, je pa slabo za jezik, ki bo ostal v skupnosti le na simbolni ravni.

3.8 Kako Vaši starši govorijo slovensko?

Odgovori o znanju staršev anketirancev se začnejo pri zadovoljivo, ker odgovora zelo slabo ali slabo ni obkrožil nihče. Odgovor zadovoljivo so izbrali 4 (6 %) anketiranci, dobro 24 (36 %), medtem ko odgovor zelo dobro 38 (58 %) anketirancev, med njimi tudi anketiranec, ki nima slovenskih staršev. Odgovore lahko interpretiramo na dva načina. Slovenci v Argentini imajo do staršev (in starih staršev) zaradi katoliške vzgoje zelo spoštljiv odnos, zato lahko odgovore zelo dobro razumemo kot izkazovanje spoštljivosti do staršev, kjer odgovor slabo nikakor ne pride v poštev. Stvar pa lahko razumemo tudi na drug način, in sicer na ta, da je bila druga generacija tretjega vala deležna zelo stroge vzgoje v smislu zagotavljanja visoke stopnje slovenstva in večina pripadnikov druge generacije se do vstopa v osnovno šolo ni srečala s španskim jezikom, tako da je vsa primarna socializacija potekala izključno v slovenščini in si kot otroci živeli v slovenskem kulturnem in jezikovnem getu. (Lukšič Hacin 1995: 132) Glej še graf 2.

Graf 2: Kako Vaši starši govorijo slovensko?

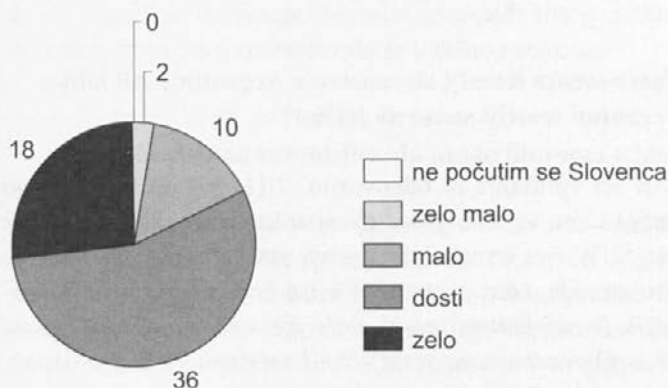
3.9 Ali boste Vi svoje otroke učili slovensko in zakaj?

Vsi anketiranci razen enega, ki pravi, da na otroke še ne misli, si želijo svoje otroke naučiti slovenski jezik. 6 (9 %) jih gleda na stvar s praktičnega jezika, češ da je znanje jezikov dandanes pomembno: *!...! ker mislim, da je dobro znati več jezikov ali učil jih bom zato, da bi se naučili nove jezike*. Ostali prenašanje znanja slovenskega jezika gledajo s stališča prenašanja in ohranjanja jezika in kulture, slovenstva: *Ker hočem, da znajo svoj materni jezik oziroma !...! ja, zaradi ohranitve slovenstva, ker če ne se bo jezik zgubil*. Odgovori kažejo na simbolno vlogo slovenskega jezika in ne na njegovo

praktično vrednost, to je kot sporazumevalnega sredstva. Jezik bodo ohranjali naprej zaradi ohranjanja slovenstva, identifikacije z slovenskim.

3.10 Kako močno se počutite Slovenca?

Pričakovano nihče od anketirancev na vprašanje, kako močno se počutite Slovenca, ni odgovoril, da se ne počuti Slovenca. Sta pa bila 2 (3 %) odgovora pri izbiri zelo malo, čeprav oba anketiranca prihajata iz slovenskih družin. 10 (15 %) anketirancev je izbralo odgovor malo, 36 (54 %) pa odgovor dosti (odgovor je izbral tudi anketiranec, ki nima slovenskih staršev). 18 anketirancev (28 %) je izbralo odgovor zelo – vsi prihajajo iz slovenskih družin. Pričakovali bi več odgovorov pri izbiri zelo, ampak anketiranci se s pojmom Slovenec, ki cilja na narodno/nacionalno oznako, ne identificirajo. Veliko bolj enotni so si na primer pri opredeljevanju etničnega v odnosu do slovenskega jezika in najbrž bi dalo vprašanje tipa, kako močno se počutite kot govorec slovenskega jezika, drugačne rezultate. Glej še graf 3.

Graf 3: Kako močno se počutite Slovenca?

3.11 Ste že bili v Sloveniji? Če ne, ali si jo želite obiskati?

13 (20) anketirancev je že bilo v Sloveniji. Če so pridali komentar, je bilo to le navdušenje nad Slovenijo: *Ja, bil sem že v Sloveniji in bilo mi je zelo všeč*. Ostalih 53 (80 %) še ni bilo v Sloveniji in vsi si jo želijo obiskati. Nekateri do Slovenije gojijo pristna pozitivna čustva: *Ne, ampak iz vsega srca si jo želim obiskati ali /.../ ne, ampak si jo želim obiskati, ker so mi pripovedovali, kakšna lepota jo krasi*. Večina je o Sloveniji slišala od svojih starih staršev, ki gojijo nostalgичne spomine na domovino in jih take prenašajo na svoje otroke in vnuke. K tistim, ki si Slovenijo želijo obiskati, štejemo tudi tiste, ki samo zaradi potovanja v domovino svojih starih staršev, hodijo na srednješolski tečaj slovenskega jezika.

3.12 Ali se vam znanje slovenščine zdi pomembno za ohranitev slovenstva v Argentini in zakaj?

8 anketirancev ni odgovorilo na vprašanje (sam sem to razumel kot preveč kompleksno vprašanje glede na njihovo starost), enemu pa se zdi znanje slovenščine za ohranitev slovenstva v Argentini nepomembno. Ostali, ki menijo, da je slovenščina pomembna za slovenstvo v Argentini, največkrat izpostavljajo pomen jezika za skupnost in ga postavljajo kot ključni dejavnik ohranitve slovenske skupnosti: *Ja, ker že prihajajo včasih, veliko Argentincev v slovensko skupnost ali ja, ker brez jezika je kot nič ali /.../ ker če se govori slovensko je lahko ohraniti slovenstvo oziroma če ne se izgubijo navade, zato je važno, da se govori slovensko*, ali kot enega od dejavnikov: *Ker brez jezika, kulture in tradicije Slovenska skupnost ne bi bila tukaj v Argentini*. Jezik je, kot smo že ugotovili, za anketirance ena glavnih, če ne glavna prвина ohranjanja slovenstva (postavljajo ga pred dejavnik narodnostne oznake Slovenec), kar potrjuje teze iz začetka drugega poglavja, ki postavljajo jezik na prvo mesto med gradniki etnične identitete, čeprav bomo pri naslednjem vprašanju lahko videli tudi druge alternative.

3.13 Na čem po Vašem mnenju temelji slovenstvo v Argentini? Ali lahko slovenstvo v Argentini temelji samo na jeziku?

25 (38 %) anketirancev na vprašanje ni odgovorilo. 7 (11 %) jih meni, da so temelji slovenstva v Argentini samo v jeziku (med njimi anketiranec, katerega starši niso Slovenci). Ostalih 34 (51 %) kot temelje slovenstva navajajo, poleg jezika, še zgodovinsko zavest, kulturo, navade, vero: */.../ na jezik, tradicija, delo, Bog. Slovenstvo v Argentini ni samo jezik, je tudi kultura, plesi, petje, narodne zgodbe ali /.../ na mladino in na kulturo ali /.../ slovenstvo temelji na vero, koreninah, delo, tradicijah, jedi, plesi*. Odgovori glede še ostalih dejavnikov so pričakovani, čeprav vseeno pogrešamo (glede na odgovore iz predhodnih vprašanj) malo več odgovorov, da slovenstvo temelji samo na jeziku.

3.14 Na čem mislite, da bi morali Slovenci v Argentini najbolj delati, da se ohranijo?

8 anketirancev ni odgovorilo. 31 (47 %) jih kot glavni razlog za ohranjanje skupnosti navaja jezik: */.../ bi morali bolj govoriti po slovensko ali /.../ se potruditi in govoriti več slovensko ali se družiti in govoriti slovensko*, drugih 27 (40 %) pa izpostavljajo še slovenske navade, več slovenskih šol (kjer se ne bi samo učili, ampak tudi družili), slovenskih domov in skupnih prireditev: *Zgraditi več domov, da bi večkrat se družili*. Dve anketiranki vidita možnosti v motivaciji mladih, ampak nimata ideje, na kakšen način motivirati: *Popravil povem, ne vem. Ampak bi mogli dobiti kakšno idejo, kako*

bi slovenščina zanimala mlade. Odgovori so, napram prejšnjemu vprašanju, v skladu s pričakovanji. Tudi vprašanji sta precej podobni, vendar se odgovori glede jezika kot temelja vseeno razlikujejo. V znanje je treba vzeti tudi to, da na prejšnje vprašanje ni odgovorilo kar 25 anketirancev.

3.15 Kaj bi lahko naredila Slovenija za ohranitev slovenščine v Vašem okolju?

13 (20 %) anketirancev ni odgovorilo, 7 jih je odgovorilo z ne vem, 3 (5 %) pa mislijo, da Slovenija ne more narediti nič za skupnost v Argentini. Pri rešitvah se največkrat pojavlja odgovor: *morala bi poslati slovenske knjige* (17 %), temu sledijo obiski Slovencev v Argentini (12 %) in druge alternative kot so izgradnja slovenskih šol, slovenskih cerkva ... Iz odgovorov lahko na prvi pogled sklepamo, da so Slovenci v Argentini zelo skromni do domovine ali da ne razmišljajo oziroma se ne zanašajo na pomoč iz Slovenije. In to ne niti po osamosvojitvi, ko so z domovino navezali stike, ki jih s prejšnjo domovino Jugoslavijo zaradi komunistične oblasti niso mogli imeti. Vprašanje bi vsekakor zahtevalo še kakšno razširitev.

3.16 Kakšen odnos mislite, da imajo Slovenci v Sloveniji do svojega jezika?

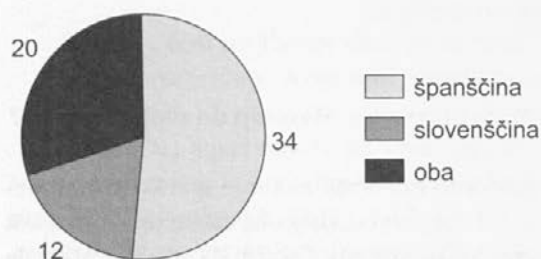
12 jih ni odgovorilo, 9 pa jih je odgovorilo z ne vem, za kar je spet kriva kompleksnost vprašanja, ki kliče po vrednotenju. Trije pravijo, da ga ne spoštujejo toliko kot Slovenci v Argentini in da nanj ne pazijo toliko kot oni. Ostalih 42 (64 %) misli, da imajo Slovenci v Sloveniji dober, spoštljiv odnos do svojega jezika: */.../ jim pomeni veliko in so ponosni nanj* ali */.../ da so ponosni na njega*.

3.17 Kaj Vam pomeni španščina? Kdaj jo uporabljate?

Vprašanje bomo združili z vprašanjem 21. 1 anketiranec ni odgovoril, 4 (6 %) pomeni španščina drugi jezik: *Náš drugi najboljši jezik*, 1 pa španščina ne pomeni nič. Vseh 5, ki sprejema španski jezik kot drugi jezik ali tisti, ki mu španščina ne pomeni nič, imajo oba starša Slovence in čeprav sta 2 svoje znanje slovenščine ocenila z zadovoljivo, eden pa celo s slabo. Ostalih 60 (91 %) pomeni španščina jezik vsakodneвне komunikacije, jezik Argentinske države, in ga po večini govorijo v argentinski šoli, pri pogovoru s prijatelji: *Španščina pomeni jezik, ki ga vsak dan uporabljam, pomeni naša komunikacija* ali */.../ španščina je moj jezik*. Nihče ni za španščino uporabil izraza materni jezik, kar nam pove, da španski jezik za tretjo generacijo nima tako velike simbolne vloge kot slovenski.

3.18 S katerim jezikom, španščino ali slovenščino, se bolj identificirate?

Na vprašanje so odgovorili vsi. S španščino se jih identificira 34 (52 %), kar je nekako v nasprotju s prejšnjim vprašanjem in odgovori, kjer nihče ni označil španščine z izrazom materni jezik. Nekateri dodajajo kot razlog to, da živijo v Argentini in da španščino več uporabljajo kot slovenščino, kar priča, da nekateri ne razumejo dobro pomena materni jezik in pojma identifikacija, kar pa je pri otrocih teh let pričakovati. 20 (30 %) se jih identificira z obema jezikoma: *Slovensko sem se najprej naučila doma, špansko pa govorim z vsemi v Argentini* ali *.../slovensko zaradi družine, špansko zato, ker živim v Argentina*. 12 (18 %) se jih bolj identificira s slovenščino. 2 od teh nimata obeh staršev Slovencev in kar 4 so svoje znanje slovenščine ocenili z zadovoljivo, kar še enkrat potrjuje razmišljanja o razumevanju pojma identiteta. Kot razloge navajajo zavedanje slovenskih korenin: *.../se bolj identificiram s slovenščino, ker je v moji krvi, moje korenine so vse slovenske*, ker jo uporabljajo doma, ker so se je najprej naučili, nekdo je napisal, da več uporablja slovenščino. Glej tudi graf 4.

Graf 4: S katerim jezikom, španščino ali slovenščino, se bolj identificirate?

3.19 Ali kdaj mešate španski in slovenski jezik in če ju, kdaj?

Večina meša slovenski in španski jezik. Samo 13 (20 %) jih jezikov ne meša. Ti kot razlog navajajo, da sta jezika zelo različna ali da so ju mešali, ko so bili mlajši. Ostalih 53 (80 %) jih meša oba jezika, 3 so napisali, da vseskozi, ostali pa občasno. Največkrat doma, pri pogovoru s starši, ko se ne spomnijo kakšne slovenske besede, ali tudi pri pogovoru s prijatelji: *Kadar se ne spomnim, kako se reče po slovensko, jo rečem po argentinsko* ali *.../kadar ne znam čudne besede po slovensko*. Nekdo je napisal, da govori slovežanščino. Iz rezultatov lahko sklepamo, da kar 80% anketirancev meša oba jezika in da se večina preklapljanja dogaja doma, pri pogovoru s starši, ko največ govorijo slovensko. Nihče ni napisal, da meša oba jezika na slovenskih prireditvah, v slovenskih domovih, kar bi bilo zanimivo slišati, in bi potrdilo Žigonovo tezo o strogosti ločevanja jezikov na slovenskih prireditvah in v slovenskih domovih.

2.20 Kaj Vam pomeni jezik?

6 anketirancev ni odgovorilo, 1 je odgovoril z ne vem. Sedmim (11 %) jezik pomeni slovenstvo, zavedanje slovenskih korenin: *Jezik meni pomeni moje korenine* ali */.../ mi pomeni trpljenje mojih dedijev*, vseh 7 izhaja iz slovenskih družin. 14 (22 %) jezik pomeni identifikacijo države, prepoznavno lastnost države: *Govorjenje ki razloči ena država od druge* ali */.../ vsaka država ima svoj jezik* ali */.../ zdi se mi, da jezik identificira državo*, ostalim 38 (66 %) pa pomeni jezik sredstvo za komuniciranje, za sporazumevanje z drugimi. Jezika jih kar 66 % ne vidi kot identifikacijskega sredstva.

3.21 Kaj Vam pomeni španski jezik?

Glej vprašanje 17.

3.22 Kaj Vam pomeni slovenski jezik?

7 anketirancev ni odgovorilo na vprašanje Razloge lahko iščemo v pomanjkanju časa, naveličanosti pri odgovarjanju na vprašanja ali kompleksnosti vprašanj, isti anketiranci niso odgovorili tudi na predhodni dve vprašanji. Le peščica (5 anketirancev) razume slovenščino samo kot sredstvo za komunikacijo s slovenskimi sorodniki in s Slovenci na splošno: *Zame pomeni, da če ni slovenski jezik ne moremo razumeti tisti, ki živijo v Sloveniji*, drugim pomeni slovenščina vez, most do spoznavanja slovenske kulture oz. jim pomeni slovensko kulturo. 7 (11 %) anketirancev je napisalo, da je slovenski jezik njihov materni jezik: *Je moj materni jezik in, kot je rekel Slomšek: Materni jezik je največja dota* ali *Slovenski jezik je moj materni jezik, upam, da ga bom vedno ohranjevala in govorila. Moram biti ponosna zaradi tega in moram se zahvaliti mojim starim staršem za ves trud in delo za ohranjanje svoje domovine*, ostalim pa pomeni slovenske korenine: */.../ slovenski jezik mi reče od kot so moje krvi* ali */.../ je od naše korenine jezik*, ga častijo: */.../ ga častim in sem hvaležna, da ga znam*, enemu anketirancu pa pomeni slovenski jezik njegov *originalni jezik*. Vprašanje je eno bistvenih vprašanj ankete in kaže, da je jezik kot simbol in nosilec slovenstva še vedno močno prisoten, ljudje imajo do slovenskega jezika spoštovanje, jim pomeni vez s Slovenijo in slovenskim.

4. SINTEZA IN INTERPRETACIJA REZULTATOV

66 anket, katerih rezultate in analizo smo naredili v predhodnem poglavju, nam daje precej odgovorov na temo povezanosti etnične identitete in jezika. Seveda vsi odgovori niso bili eksaktni – nekaj anketirancev na nekatera vprašanja ni odgovorilo

– vendar moramo vedeti, da so bila vprašanja glede na starost anketirancev precej zapletena. Kljub temu se je nabralo precej zanimivih odgovorov, ki sem jih dodal pri analizi in komentiranju rezultatov. Že sama vprašanja, ki so bila v slovenščini in so tako zahtevala tudi odgovore v istem jeziku, nam povedo, da je stopnja znanja slovenščine na zadovoljivi ravni. Sam nisem imel nobenih težav pri razumevanju odgovorov, še več, nekaj anket je bilo napisanih v skoraj brezhibni slovenščini.

4.1 Slovenski jezik v domačem, družinskem okolju

Ker ima 82 % anketirancev oba starša Slovenca, smo pričakovali, da anketiranci največkrat uporabljajo slovenščino v domačem okolju. Predvidevanja so se izkazala za pravilna, saj je večina odgovorila, da slovenščino največkrat uporabljajo doma, se pravi pri pogovoru s starši oziroma vsaj z enim od njih. To ima za posledico tudi dokaj visoko znanje slovenskega jezika, kajti kar 42 (64 %) anketirancev je svoje znanje slovenščine ocenilo z dobro oziroma z zelo dobro, poleg tega pa je 93 % anketirancev odgovorilo, da je njihovo znanje najbolj odvisno od znanja njihovih staršev in nihče ni izbral odgovora, ki pravi, da je znanje slovenskega jezika odvisno od pogovora s prijatelji. Tudi znanje slovenščine pri svojih starših je velika večina (94%) anketirancev označila za dobro ali zelo dobro. O dveh možnih interpretacijah smo že razpravljali, povejmo še to, da je 74 % vprašanih povedalo, da se bodo tudi v prihodnje učili slovensko, 4 anketiranke pa bi rade postale učiteljice slovenskega jezika. Tudi pri vprašanju, ki nekako sodi v to kategorijo, in sprašuje o prenašanju slovenskega jezika na lastne otroke, so vsi razen enega odgovorili, da bodo svoje otroke učili slovensko, od tega 90 % zaradi ohranjanja slovenske kulture. Nekateri se celo zavedajo, da če se jezik ne bo posredoval naprej, se lahko izgubi, izgine, umre. Je pa mogoče na tem mestu omeniti zanimivost, in sicer to, da je komaj 11 % anketirancev napisalo, da je slovenščina njihov materni jezik, kar pove dvoje, in sicer, da nekateri pojma samega ne poznajo, ker jih večina slovenski jezik razume kot tistega, ki predstavlja njihove korenine, ali pa, da niso bili deležni primarne socializacije samo v slovenskem jeziku, kar pa se spet nagiba k rešitvi, da je slovenščina zanje jezik njihovih korenin.

4.2 Slovenski jezik v okolju slovenske skupnosti

Kar 91 % anketirancev sodeluje na slovenskih prireditvah, kar kaže, da so Slovenci v Argentini znotraj slovenske skupnosti močno kulturno ozaveščeni. Anketiranci, ker so stari med 12 in 14 let, največkrat sodelujejo na šolskih prireditvah, kjer pojejo, igrajo slovenske igre in podobno. Veliko anketirancev je tudi odgovorilo, da na slovenskih prireditvah govorijo slovensko, ker so tudi njihovi naslovniki Slovenci. Nekateri pa slovensko govorijo, ker se spodobi in ker morajo, kar je povezano tako s socialno kontrolo (moralnim vrednotenjem) kot s prirojenim spoštovanjem do slovenskega jezika,

predvsem na kulturnih prireditvah, pri starih starših. Pri starih starših anketiranci dobijo tudi največ slovenskih revij (berejo predvsem verski tisk, poleg tega pa so izpostavili mladinsko revijo *Pil*) in tam poslušajo slovenski radio. Slovenske knjige niso tako zanimive kot revije. Razlogov je več, največkrat so posledica preslabega znanja jezika ali pa pomanjkanja slovenskih knjig. Kot smo že ugotovili, prijatelji, vrstniki ne igrajo vidnejše vloge pri rabi slovenskega jezika, saj se samo dva anketiranca s svojimi prijatelji pogovarjata slovensko. Bolj razširjena pa je seveda raba slovenščine pri pogovoru s sorodniki iz Slovenije.

4.3 Slovenski jezik v razmerju do španskega jezika

Pri razmišljanju o odnosu anketirancev do slovenskega in španskega jezika so se pokazale zanimive ugotovitve. Nihče ni španskega jezika poimenoval kot maternega, večina (91 %) je španščino označila kot jezik, ki ga govorijo vsak dan, se pravi kot jezik vsakodneвне komunikacije, ki ga večinoma uporabljajo v argentinski šoli in pogovoru s prijatelji. Je pa res, da se je 52 % anketirancev identificiralo s španskim jezikom, čeprav, kot smo že rekli, nihče ne razume španščine kot maternega jezika. 30 % vprašanih se identificira z obema jezikoma, 18 % pa s slovenskim. Pri mešanju obeh jezikov je 80 % anketirancev povedalo, da oba jezika občasno mešajo, največ doma (ker doma slovenščino tudi največ uporabljajo), pri pogovoru s starši, in sicer zaradi osiromašenega besednega zaklada v slovenščini.

4.4 Slovenski jezik kot nosilec etnične identitete

Osrednji predmet seminarske naloge je vprašanje slovenskega jezika kot osrednjega nosilca etnične identitete pri tretji generaciji tretjega vala slovenskih izseljencev v Argentino. Skozi analizo ankete so se pokazale nekatere ugotovitve, o katerih bomo razpravljali.

Kot smo že rekli, je jezik glavni ali eden od glavnih nosilcev etnične identitete. Posebej pri manjših narodih, nacijah kot je tudi slovenska. Med slovenskimi izseljenci v Argentini, posebej pri tretjem valu, ima jezik posebno mesto. Predstavlja osrednji kulturni in etnični pojem, na katerega se veže slovenstvo ali pa je dejavnik ohranjanja slovenske kulture. Komunikacijsko vlogo ima med Slovenci v Argentini španščina (navajajo jo kot jezik, ki ga vsak dan uporabljajo), le v slovenskih družinah se slovenski jezik pojavlja tudi kot sporazumevalno sredstvo. Zanimivo je, da se z slovenskim jezikom identificira več anketirancev kot z oznako Slovenec, za kar lahko vzroke iščemo predvsem pri tem, da anketiranci živijo v Argentini in se imajo za Argentinec s slovenskimi koreninami. Do slovenskega jezika gojijo veliko spoštovanje, ker je to eden od načinov, če ne najpomembnejši, da se slovenstvo lahko prenaša iz roda v rod. K spoštovanju jezika pripomore tudi spoštovanje starih staršev, ki za tretjo generacijo

pomenijo vir informacij o Sloveniji in pa izobraževanje v slovenskih šolah, kjer je obisk konstanten ne glede, kaj se dogaja v domovini. Le 5 % anketirancev dojema slovenščino kot sporazumevalno sredstvo, večini pomeni slovenski jezik vez do slovenske kulture, običajev oziroma, kot že rečeno, jim pomeni sinonim za slovensko kulturo. Odnos do slovenskega jezika je spoštljiv, jezik cenijo in zavedajo se, da ga le oni lahko ohranjajo in prenašajo naprej, nekomu je slovenski jezik njegov originalni jezik.

Rezultati ankete so pokazali, da je slovenski jezik med pripadniki tretje generacije tretjega vala močno identifikacijsko sredstvo. Jezik ima (poleg sporazumevalne vloge v nekaterih družinah) večinoma simbolno vlogo, na kar opozarja že Nada Šabec pri ameriških Slovencih (2001: 74) in je bistveni element etnične identitete Slovencev v Argentini.

5. SKLEP

Namen besedila je bil pokazati, da je slovenski jezik glavna prвина etnične identitete med Slovenci tretjega vala (natančneje med tretjo generacijo) v Argentini. Skozi zgodovinski pregled izseljevanja tretjega izseljenskega vala v Argentino in s prikazom kulturnega življenja ter same organiziranosti skupnosti in njenega delovanja ter s teoretičnim dodatkom, ki je podkrepil naše domneve, ki jih je prikazala anketa, izvedena med tretjo generacijo aprila 2006 v Buenos Airesu, lahko zagotovo rečemo, da je pri Slovencih tretjega izseljenskega vala jezik bistvena prвина etnične identitete. Res, da je njegova komunikacijska vloga omejena le na družinsko okolje in nekatere slovenske prireditve, vendar je njegova simbolna vloga neprecenljive vrednosti. Jezik med potomci izseljencev tretjega vala predstavlja vez s slovensko kulturo oziroma je sinonim zanj. Kljub skoraj 60-letnemu življenju skupnosti v Argentini je jezik ohranil in še utrdil svojo simbolno vlogo posrednika med diasporo in domovino.

Slovenski jezik je danes tudi med mladimi, potomci tretjega vala, spoštovan, cenjen. Zavedajo se njegove vrednosti za obstoj skupnosti tudi v prihodnosti in se ga učijo. Resda je njegova sporazumevalna funkcija okrnjena, ampak tudi mladi se z njim identificirajo in jim pomeni bistvo slovenstva. Množica odgovorov je potrjevala vlogo slovenskega jezika kot glavnega identifikacijskega elementa pri vprašanju slovenstva in čeprav so bila vprašanja mogoče malo pretežka za starostno skupino od 12 do 14 let, je bila večina odgovorov jasnih in, kar ni zanemarljivo, napisanih v dobri slovenščini.

Če sklenemo, lahko rečemo, da je slovenski jezik med pripadniki tretje generacije tretjega izseljenskega vala bistven element njihove etnične identitete. Z jasnimi cilji pri ohranjanju slovenskega jezika še v naprej, večina bo tudi svoje otroke učila slovenščino, se tudi mladi zavedajo njegove (simbolne) vloge. Jezik ostaja za večino vez z domovino njihovih starih staršev in je s simbolnega stališča precej pred španskim jezikom, ki je jezik njihove domovine.

LITERATURA

- GOMEZEL MIKOLIČ, Vesna, 1999/2000: Povezanost narodne in jezikovne identitete. *Jezik in slovstvo* 5. 173–185.
- GROSJEAN, Francois, 1982: *Life with Two Languages: An Introduction to Bilingualism*. Cambridge, London, Harvard: Harvard University Press.
- JESENOVEC, Mojca, 2004: Lektorat slovenščine na Univerzi v Buenos Airesu. *Jezik in slovstvo* 3/4. 188–194.
- JOSEPH, John E., 2004: *Language and Identity*. New York: Palgrave MacMillan.
- JUŽNIČ, Stane, 1993: *Identiteta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- JUŽNIČ, Stane, 1983: *Lingvistična antropologija*. Ljubljana: FSPN.
- KALC, Aleksej, 1995: Nekateri vidiki primorskega izseljevanja v Južno Ameriko do 1. svetovne vojne. *Kulturno ustvarjanje Slovencev v Južni Ameriki*. 33–56.
- KRANJC, Janez, 2002: Jezikovni vidiki nacionalne identitete. *Slovenska nacionalna identiteta in evropsko združenje – nekateri pravni vidiki*. Ljubljana: Inštitut za primerjalno pravo. 23–59.
- LUKŠIČ HACIN, Marina, 1995: *Ko tujina postane dom*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- LUKŠIČ HACIN, Marina, 1999: *Multikulturalizem in migracije*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- MISLEJ, Irene, 1995: Kulturna zgodovina Slovencev v Južni Ameriki. *Kulturno ustvarjanje Slovencev v Južni Ameriki*. 15–22.
- PADILLA, Amado, 1999: Psychology. *Handbook of Language and Ethnic Identity*. New York, Oxford: Oxford University Press. 109–122.
- SKRBIŠ, Zlatko, 2003: Diasporično slovenstvo: politika, nacionalizem, mobilnost. *Družboslovne razprave* 42. 9–20.
- ŠABEC, Nada, 1995: *Half pa pu (The Language of Slovene Americans)*. Ljubljana: ŠKUC.
- ŠABEC, Nada, 2002: Usoda slovenskega jezika med Slovenci po svetu. *Zbornik Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture*. 7–20.
- VASIĆ, Smiljka, 1986: *Bilingualism of Migrant Children*. Belgrade: Institute for Experimental Phonetics and Speech Pathology.
- ŽIGON, Zvone, 1996a: Funkcionalni bilingvizem in Slovenci v Argentini in Urugvaju. *Dve domovini* 7. 71–95.
- ŽIGON, Zvone, 1996b: Slovenski politični izseljenci v Argentini. *Teorija in praksa* 2. 216–231.
- ŽIGON, Zvone, 1998: *Otroci dveh domovin*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- ŽIGON, Zvone, 2001a: *Iz spomina v prihodnost: Slovenska politična emigracija v Argentini*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- ŽIGON, Zvone, 2001b: Slovenska politična emigracija v Argentini. *Dve domovini* 13. 111–132.

SUMMARY

»BECAUSE IF YOU CAN'T SPEAK THE SLOVENE LANGUAGE, IT'S AS IF YOU WEREN'T SLOVENE«: THE ROLE OF THE SLOVENE LANGUAGE IN SHAPING THE ETHNIC IDENTITY OF THE THIRD AND FOURTH GENERATIONS OF SLOVENE POLITICAL EMIGRANTS IN ARGENTINA

Uroš Bonšek

This text examines the role of the Slovene language in shaping the ethnic identity of the third and fourth generations of Slovene political emigrants (SPE) in Argentina. They are (were) a specifically homogeneous group, closed for foreign, Argentinean influences, which includes the language as well. The high cultural consciousness and regard for Slovene traditions and folklore helped form numerous cultural associations, where creativity and communication were allowed only in Slovene language – with any violation of these rules resulting in serious moral accusations.

The research dates to April 2006, when it was carried out among the pupils of Saturday Slovene language schools and the students of the Slovene matura course, both in Buenos Aires. Its main target group were the third and fourth generations of SPE, who are, in contrast to their (grand) parents, very much acculturated. They feel a strong emotional attachment to the Slovene language, yet it is limited to the symbolic level, while the communicative function of Slovene is highly neglected and mostly limited to the family. In that environment, as much as 82 % still speak Slovene while the respondents generally speak Spanish (97 %) among themselves. However, it is important to appreciate the incalculable value of its symbolic role as the Slovene language presents the bond of the SPE descendants with the Slovene culture. It could be stated that for them, the Slovene language is the Slovene culture.

The Slovene language remains to this day respected and appreciated among the SPE descendants. Being aware of its value with regard to the future existence of the community, they still learn the language. Admittedly its communicative function is limited, yet for the young, it presents a point of identification i.e. the essence of being Slovene. A number of answers confirmed the role of the Slovene language as the main identification element. Although the questions might have been rather complicated for the young between 12 and 14, the majority of the answers were unambiguous and very importantly, written in very good Slovene.

It can be claimed that the Slovene language is a major ethnic identity element for the representatives of the third and fourth generations of SPE. Their straightforward plans to keep preserving the Slovene language (74 % intend to continue learning Slovene), together with the majority (94 %) intending to pass the language to their own children, show the awareness of the young towards the (symbolic) role of the language. For the majority of them, the language remains the bond with the mother country of their parents and in symbolic value, it highly precedes the Spanish language which is only the language of their native country.